

Кобзар О. Ф.,

доктор юридичних наук, професор,
т.в.о директора навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності,
Національна академія внутрішніх
справ

(м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З НЕДЕРЖАВНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення державної безпеки є ключовим завданням будь-якої держави, оскільки це фундамент для стабільного розвитку країни, захисту її громадян та територіальної цілісності. В умовах сучасного світу державна безпека зазнає нових викликів і загроз, які відрізняються від традиційних військових конфліктів. До таких викликів належать гібридні війни, кіберзлочинність, тероризм, незаконна міграція, природні катастрофи та пандемії. У зв'язку з цим роль державних безпекових інституцій, таких як Національна поліція, Національна гвардія України, суттєво зростає.

В сучасних надскладних умовах функціонування нашої держави, важливою є не лише здатність державних структур забезпечувати безпеку, але й їхня здатність швидко та ефективно координувати свої дії з недержавними партнерами. Недержавні інституції часто мають переваги у вигляді мобільності, можливості швидкого реагування, доступу до місцевих громад, а також гнучкості у вирішенні кризових ситуацій. Наприклад, волонтерські рухи можуть забезпечувати логістичну підтримку, приватні охоронні компанії можуть допомагати в охороні об'єктів, а громадські організації здатні сприяти в інформаційній роботі та допомагати у встановленні контактів з міжнародними структурами.

Ефективна взаємодія між державними та недержавними суб'єктами є важливою передумовою для вирішення комплексних безпекових завдань, що постають перед країною.

Залучення недержавних організацій до забезпечення безпеки має як позитивні сторони, так і певні виклики. З одного боку, такі організації можуть надати державі важливу матеріальну, інформаційну та кадрову підтримку. З іншого боку, подібна співпраця може викликати труднощі через недостатню правову регламентацію.

Правова база, яка регулює співпрацю між Національною гвардією України та недержавними інституціями, складає низку нормативно-правових актів. Ці документи визначають порядок та умови залучення недержавних суб'єктів до виконання завдань із забезпечення державної безпеки, громадського порядку та охорони стратегічних об'єктів. Зокрема мова йде про закони України «Про Національну гвардію України», «Про участь громадян в охороні громадського

порядку і державного кордону», «Про охоронну діяльність», «Про правовий режим надзвичайного стану».

Окрім спеціальних законодавчих актів, взаємодія Національної гвардії з недержавними інституціями також базується на загальних положеннях Конституції України, яка в статті 17 проголошує, що забезпечення державної безпеки є пріоритетним завданням держави, і для цього можуть залучатися всі доступні засоби, включаючи взаємодію державних органів з недержавними суб'єктами.

На сьогодні співпраця НГУ з недержавними організаціями реалізується у різних формах, що забезпечують ефективне реагування на виклики державній безпеці. Це і обмін інформацією, і логістична підтримка, і проведення спільних операцій та навчань, і участь у забезпеченні громадської безпеки, і гуманітарна допомога та соціальна підтримка, і відновлення інфраструктури, і, звісно, волонтерська підтримка.

Незважаючи на наявність законодавчої бази, що регулює взаємодію між Національною гвардією України та недержавними організаціями, деякі аспекти залишаються нерегульованими або недостатньо чіткими. Це стосується, зокрема, правового статусу волонтерів під час виконання завдань у зоні бойових дій та рівня їхньої відповідальності. Законодавство, таке як Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», передбачає участь громадян у забезпеченні правопорядку, однак не детально розкриває правові механізми захисту волонтерів під час військових операцій. Також виникають питання щодо правового регулювання діяльності волонтерських організацій у воєнний час, коли вони беруть на себе функції, що традиційно виконуються державними органами.

Подібні прогалини стосуються й приватних охоронних структур, які залучаються до забезпечення безпеки під час масових заходів або в умовах кризових ситуацій. Закон України «Про охоронну діяльність» надає загальні положення щодо їхньої діяльності, але не деталізує рівень відповідальності приватних охоронних компаній при виконанні завдань спільно з НГУ або іншими державними структурами. Така правова невизначеність може стати причиною юридичних конфліктів та неузгодженості під час виконання завдань.

Безперечно, вдосконалення законодавства, в частині яка стосується регулювання діяльності волонтерських організацій та приватних охоронних структур у кризових умовах дозволить чітко визначити права, обов'язки та рівень відповідальності недержавних структур, залучених до співпраці з НГУ, і тим самим підвищити правову захищеність та ефективність взаємодії.

Взаємодія Національної гвардії України з недержавними інституціями є важливим елементом забезпечення державної безпеки в умовах сучасних викликів. Недержавні інституції, такі як волонтерські організації, приватні охоронні компанії та громадські об'єднання, відіграють значну роль у підтриманні громадського порядку, наданні логістичної та інформаційної підтримки під час кризових ситуацій, що суттєво підвищує оперативність і гнучкість дій державних структур.

Таким чином, для подальшого вдосконалення взаємодії Національної гвардії України з недержавними інституціями необхідно розвивати нормативно-правову базу, підвищувати рівень підготовки персоналу, а також забезпечувати більш чітку координацію дій у рамках виконання спільних завдань. Це дозволить забезпечити більш стійку та ефективну систему державної безпеки, яка здатна протистояти сучасним загрозам і викликам.

Список використаних джерел:

1. Петров А. Інституційна взаємодія державних і недержавних структур у сфері безпеки. *Вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2020. Вип. 4. С. 112–123.
2. Василенко І. Правові основи забезпечення державної безпеки України. – Київ: Юридична думка, 2021. – 320 с.
3. Сушко О. Проблеми правового регулювання співпраці НГУ з недержавними інституціями. Харків: Право, 2021. – 280 с.
4. Бондаренко Ю. Співпраця Національної гвардії з волонтерами: сучасний досвід. *Наукові праці Одеської юридичної академії*. 2022. Вип. 3. С. 75–87.
5. Троцький Р.С., Андрусенко С.І., Курило О.І. Взаємодія Національної гвардії із медіа в умовах ведення правового режиму воєнного стану. Науковий журнал. *Juris Europensis Scientia*. № 5.2023 С.71-74.